

Onderwerp Evaluatie inhoudelijk functioneren Kunstpunt Groningen
ter informatie

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon	14050	Bijlage(n)	1	Ons kenmerk	43056-2024
Datum	20-3-2023	Uw brief van		Uw kenmerk	

Beste lezer,

Het Centrum Beeldende Kunst Groningen (CBK) is eind 2018 verzelfstandigd uit de gemeentelijke organisatie (kenmerk 72722-2018). In 2022 hebben SiRM – Strategies in Regulated Markets en Siebe Weide Advies het inhoudelijk functioneren van Kunstpunt Groningen zoals bij de verzelfstandiging was beoogd, geëvalueerd (zie bijlage rapport).

Verzelfstandiging van organisaties is een complexe operatie. Een aantal zaken is bij de verzelfstandiging niet voorzien of met de kennis van nu te optimistisch ingeschat of onvoldoende onderkend. Sommige zaken zoals de coronapandemie en de sterk stijgende inflatie waren niet te voorzien. Gezien deze bijzondere periode, is de evaluatie geen definitief oordeel over het functioneren van Kunstpunt na de verzelfstandiging, maar een tussentijdse evaluatie die richting geeft voor de doorontwikkeling van Kunstpunt.

De aangedragen aanbevelingen waren aanleiding om gedurende 2023 met Kunstpunt het gesprek te voeren over de verdere ontwikkeling in aanloop naar de aanvraag voor de nieuwe cultuurnotaperiode 2025-2028. Over de gesignaleerde financiële knelpunten hebben we verschillende gesprekken gevoerd met Kunstpunt en hiervoor passende maatregelen genomen. In deze brief lichten we de uitkomsten van de evaluatie toe en staan we stil bij de genomen maatregelen.

Volgvel 1

Voor de evaluatie hebben we volgende drie hoofdvragen meegegeven:

1. Worden de in de statuten geformuleerde inhoudelijke doelstellingen door Kunstpunt gehaald?
2. Is Kunstpunt in staat om met de toegekende middelen adequaat invulling te geven aan de doelstellingen?
3. Is de organisatie voldoende toegerust om invulling te geven aan de doelstellingen?

1 - Realiseert Kunstpunt de beoogde inhoudelijke doelstellingen?

Kunstpunt heeft zich sinds de verzelfstandiging tot doel gesteld zo veel mogelijk Groningers en beeldende kunst samen te brengen; 1) door nieuwe Kunst op Straat te ontwikkelen, 2) door beeldende kunst toegankelijk te maken, zowel thuis, op school, op kantoor, op straat, bij festivals als online en 3) door het bieden van een podium voor en het geven van workshops en opdrachten aan noordelijke professionele kunstenaars. Kunstpunt geeft hieraan vooral invulling door middel van de collecties Kunst op Straat en de Kunstuitleen. Andere taken van Kunstpunt, zoals talentontwikkeling en educatie, volgen veelal uit de activiteiten rondom Kunst op Straat en de Kunstuitleen. Met name via de socials en de website wordt invulling gegeven aan ondersteuning van de beeldende kunstsector. Op de website is een tentoonstellingsagenda. Kunstenaars kunnen zich presenteren en ze kunnen informatie vinden ten behoeve van hun ontwikkeling.

Kunst op straat

Groningen heeft een flinke collectie van circa 600 kunstwerken in de openbare ruimte. De collectie is eigendom van de gemeente Groningen. Kunstpunt heeft de taak die kunst te onderhouden, onder de publieke aandacht te brengen en te zorgen voor het ontwikkelen van nieuwe werken. Kunstpunt werkt hierin goed samen met de gemeentelijke afdelingen die betrokken zijn bij het onderhoud van de bestaande werken en het realiseren van nieuwe werken.

De waardering voor de ontwikkeling van kunst op straat is groot, zowel bij de gemeente als bij de vakgenoten elders in het land. Het is een onomstreden onderdeel van Kunstpunt, waarvan de omvang bepaald wordt door de beschikbaar gestelde budgetten en de hoeveelheid werk die Kunstpunt aan kan. De grote stedenbouwkundige projecten van de gemeente zijn een betrouwbare en constante bron voor de financiering van nieuwe kunstwerken, gebaseerd op een door de gemeente vastgesteld kader (percentageregeling).

Kunstuitleen

Met de uitlening van kunst beoogt Kunstpunt de Groningse beeldende kunst binnen het bereik van inwoners te brengen die kunst (nog) niet kunnen of zullen kopen. De collectie omvat ca. 15.000 werken en is eigendom van de gemeente. De collectie komt voort uit de voormalige Beeldende Kunstregeling (1956-1987) en aankopen (1987-2014). Slechts een beperkt deel hiervan (ca. 3500 werken) is geschikt voor de uitleen. De Kunstuitleen functioneert goed en levert – afgezien van de kosten van personeel en overhead – op dit moment netto geld op. De Kunstuitleen is tot nu toe goed voor ruim de helft van de eigen inkomsten van Kunstpunt.

Het aantal leners loopt echter terug door de verkoop van werk uit de collectie. De daardoor verminderde aantrekkelijkheid van de collectie, die jarenlang niet meer is

Volgvel 2

aangevuld met nieuwe werken, trekt minder nieuwe leden aan. Zonder echte investeringen in nieuwe werken is het verdienmodel op termijn niet houdbaar. Met de uitleencollectie heeft Kunstpunt een structureel probleem. Door wel te verkopen maar niet aan te kopen, daalt de kwaliteit van de collectie, zowel voor de verkoop als voor de uitleen. Om een meer eigentijds aanbod te creëren is het wenselijk om naast werk van lokale kunstenaars ook provinciale en landelijke kunstenaars toe te voegen. Verwerving van werk van gevestigde kunstenaars is kostbaar. Toch is dat nodig om de uitleen op langere termijn in stand te houden.

Kunstpunt is in 2023 begonnen met het ontzamen van de collectie en ca 10.000 werken af te stoten om te komen tot een compacte en geheel inzetbare collectie, en meer inzicht te krijgen in de samenstelling van de collectie. Kunstpunt is een pilot gestart met een kleine collectie werken van Groningse kunstenaars in consignatie, de zogenaamde Ateliercollectie. Hierbij wordt het kunstwerk opgenomen in de collectie ten behoeve van de kunstuitleen, maar de kunstenaar blijft eigenaar van het werk tot verkoop. Het uitlenen van werk in consignatie is deels een oplossing, maar in omvang gering. We gaan verder onderzoeken hoe de collectie ten behoeve van de Kunstuitleen een kwalitatieve impuls kan krijgen. We vragen Kunstpunt om een visie met verschillende scenario's te ontwikkelen op de toekomst van de Kunstuitleen en een toekomstbestendige collectie.

2 - Zijn de beschikbare middelen voldoende om de doelstellingen adequaat te vervullen?

Kunstpunt beschikt bij de start grotendeels over dezelfde middelen als het CBK vóór de verzelfstandiging. Zowel de subsidie als de collecties en de huisvesting zijn gelijk gebleven. Kunstpunt achtte het destijds realistisch dat er aanvullende middelen uit fondsen en opdrachten te genereren waren. Op die verwachte groei is de hoogte van de basissubsidie gebaseerd. De veronderstelde groei uit geldstromen van derden en andere eigen inkomsten heeft in de praktijk slechts beperkt plaatsgevonden. Afgezien van de coronacrisis hebben de oorzaken daarvan vooral een structureel karakter. Het is buitengewoon lastig zo niet onmogelijk om de kosten van de staande organisatie in rekening te brengen bij fondsen of externe opdrachtgevers. De veronderstelling dat met deze inkomsten een deel van de overheadkosten konden worden gedekt, blijkt in de praktijk niet realistisch.

Al in 2021 voorzag Kunstpunt een structureel tekort van €80.000,- op de ontwikkeling Kunst op Straat in de exploitatie. Met Kunstpunt zijn afspraken gemaakt over incidentele aanvullende financiering en het tekort tot en met 2024 te delen. De subsidie is verhoogd met €40.000,-, gedekt uit het SIF en een evenredig deel uit het eigen vermogen van Kunstpunt.

Naar aanleiding van de evaluatie hebben we aanvullende financiële maatregelen genomen. College heeft besloten om het budget voor Kunstpunt vanaf 2025 structureel te verhogen en dit knelpunt op te lossen binnen de reguliere middelen cultuur. Daarnaast zijn intern afspraken gemaakt om bij de realisatie van kunst in gebiedsontwikkeling ook uren van projectleiders van Kunstpunt in rekening te gaan brengen.

3 - Is Kunstpunt voldoende toegerust om invulling te geven aan de doelstellingen?

Deze vraag omvat zowel de juiste mate van toerusting van de organisatie, het personeel, collecties, huisvesting en financiële middelen.

Volgvel 3

De doelen en middelen van Kunstpunt zijn niet wezenlijk anders dan vóór de verzelfstandiging van het CBK. Of de organisatie voldoende is toegerust voor de huidige taken, valt lastig te beoordelen. De omvang van de formatie is nauwelijks gewijzigd. Wel is veel personeel uit- en ingestroomd. Naast de omvang van de formatie is ook de kwaliteit en de vaardigheid van de medewerkers moeilijk te peilen, ook al heeft Kunstpunt een goede reputatie. SiRM constateert dat de huidige formatie aan de krappe kant lijkt voor de ambities die Kunstpunt heeft. Ook ontbreekt het Kunstpunt aan de capaciteit om betaalde opdrachten van derden te werven en om die uit te voeren. De indruk is dat er niet veel werk bij kan. De mogelijkheden om meer werk aan te trekken door andere opdrachtgevers te zoeken lijken daarom relatief beperkt.

Om de functie van Cultuurpijler goed in te kunnen vullen heeft Kunstpunt een budget toegekend gekregen vergelijkbaar met de andere gemeentelijke cultuurpijlers.

Wat is er nodig voor huisvesting bij verhuizing naar een andere locatie?

Kunstpunt is op dit moment gehuisvest buiten de binnenstad in de Oosterpoort. Voor de publieksfuncties is dat een minder aantrekkelijke locatie. De Oosterpoort zal op termijn verdwijnen. Voor Kunstpunt zou een locatie bij voorkeur in of nabij de binnenstad samen met andere culturele organisaties, zodat faciliteiten kunnen worden gedeeld, een kwalitatieve impuls kunnen geven. De gemeente is financieel verantwoordelijk voor de huisvestingskosten van Kunstpunt en heeft een belangrijke rol bij het vinden van een nieuwe passende locatie.

We onderzoeken momenteel kansen voor huisvesting van Kunstpunt samen met een aantal andere, met name beeldende kunstinstituten om in gezamenlijkheid te komen tot een aantrekkelijk Huis voor de Verbeelding. Met als doel een aantrekkelijk programma voor publiek en het versterken van de organisaties door intensievere samenwerking.

Conclusie rapport evaluatie

Het effect van de verzelfstandiging op het functioneren van Kunstpunt is beperkt. De doelen en de middelen zijn vrijwel gelijk gebleven. De resultaten komen grotendeels overeen met de doelstellingen die bij verzelfstandiging werden beoogd. De doelen die Kunstpunt met haar activiteiten beoogt zijn vooral kwalitatief geformuleerd en zijn daardoor lastig te toetsen. De afstand tot de gemeente is formeel groter dan (tot nu toe) in de praktijk wordt ervaren (en omgekeerd). De grotere vrijheid van handelen ondervindt Kunstpunt zelf vooral in een effectievere bedrijfsvoering.

De meest opvallende wijziging is dat Kunstpunt als meer open en benaderbaar ervaren wordt door de mensen en partijen in de Groningse beeldende kunst. De conclusie van SiRM is dan ook dat het Kunstpunt goed af gaat te doen wat het zich heeft voorgenomen. De waardering bij de partijen waarop Kunstpunt zich richt is de beste graadmeter van succes. Die waardering is grotendeels goed.

Kunstpunt heeft met de verhoging van het budget en de mogelijkheid om integrale kosten in rekening te brengen bij de gemeentelijke opdrachten voldoende dekking voor de ontwikkeling van nieuwe kunst op straat.

Om de Kunstuitleen levensvatbaar te houden gaan we onderzoeken welke mogelijkheden en kansen er zijn om te investeren in de collectie van de Kunstuitleen.

Volgvel 4

Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.